

Vsestranski napredek Slovenske krajine v 20 letih

Govor bana g. dr. Natlačena na veličastnem slovenskem taboru v Črensovcih

Dragi Slovenci! Drage Slovenke!

Vaša ožja domovina Slovenska krajina elavi danes 20 letnico svojega osvobodjenja, 20 letnico, odkar so se ti vaši lepi kraji rešili izpod tuje oblasti, odkar ste se osvobodili tujega jarma in zadihali svobodo, odkar se je Slovenska krajina združila z ostalim slovenskim ozemljem.

Prav je, da se ob 20 letnici spominjate dogodkov, ki so odločilno vplivali na nadaljnjo usodo Slovenske krajine. S hvaležnostjo se moramo vsi, ves slovenski narod, spominjati ob tej priložnosti onih slovenskih junakov, ki so s tveganjem svojega lastnega življenja pripomogli, da so bili ti lepi kraji, na katerih živi že trinajsto let slovensko ljudstvo, osvobodeni izpod tujčeve oblasti in priključeni Sloveniji. Čut hvaležnosti pa nas mora ob praznovanju tega jubileja navdajati do vseh onih slovenskih rodoljubov, ki so z neusahljivo in nezlomljivo ljubeznijo do ljudstva, iz katerega so izšli, gojili med tem svojim ljudstvom ljubezen do materinega jezika in zavest pripadnosti k slovenski narodni skupnosti ter na ta način pripomogli, da je ta krajina kljub vsem naporom tujca, da bi jo raznorodil, ostala ne samo po imenu, marveč tudi dejansko slovenska.

Prav pa tudi storimo, ako ob tej priliki pregledamo, kako je Slovenska krajina teh 20 let živela in se razvijala in kaj ji je priključitev k slovenskemu ozemlju in državi Jugoslaviji dobrega prinesla.

Na prosvetnem polju je Slovenska krajina v teh letih lepo napredovala. To nam dokazujejo statistični podatki, iz katerih razvidimo, da se je število oddelkov na ljudskih šolah v obeh okrajih Slovenske krajine od leta 1919 do letos pomnožilo od 164 na 312, da znaša prirastek torej nič manj kakor 148 oddelkov.

Se ugodnejšo sliko nam kaže število učiteljskega, ki ga je bilo v teh krajih leta 1919 — 141 — in ki je zrastle do letošnjega leta na 317, tako da znaša prirastek 176.

Pri tem ne smemo prezreti, da je Slovenska krajina dobila šole v svoji novi nacionalni državi Jugoslaviji slovensko šolo, kjer se vaša mladina uči v svojem materinem jeziku in vzgaja v narodnem slovenskem in jugoslovanskem duhu.

Šole Jugoslavije vam je dala prvo srednjo šolo, najprej nižjo, zadnji čas pa popolno gimnazijo, ki omogoča vaši nadarjeni mladini pot do višje izobrazbe in do inteligenčnih poklicev.

Ko govorim o napredku, ki ga je bila Slovenska krajina deležna na prosvetnem polju, tudi ne smemo prezreti prosvetne organizacije, ki ste si jo mogli ustvariti šele v svobodni Jugoslaviji.

Kar tiče materialne kulture, bi vas opozoril, da ste potem agrarne reforme dobili v svojo last zemljo, ki je bila prej graščinska. Izvedlo se je načelo, ki ga je postavil ob ustanovitvi Jugoslavije naš blagopokojni kralj Aleksander I., da naj pripade zemlja tistemu, ki jo obdeluje.

Ko že govorim o kmečkih zemlji, naj obrnem vašo pozornost na kmetijsko šolo, ki vam jo je naša banovina ustanovila in zgradila v Rakičanu. Preba je bilo veliko žrtev za to šolo, toda zavedam se, da žrtev za naraščaj naroda, za njegovo

mladino niso nikdar prevelike, kajti kakor bomo svoj mladi rod izobrazili in vzgojili, takšna bo bodočnost našega naroda. In namen banovinske kmetijske šole v Rakičanu je, da vzgoji cvet vaših kmečkih sinov, ki bodo čez nekaj let gospodarji in družinski očetje na vaših domovih, v postene fante, ki bodo ljubili svojo rodno zemljo, ki bodo svojo rodno zemljo z ljubeznijo obdelovali in jo gojili, ki bodo dalje ohranjali v Slovenski krajini jezik materni in narodno zavest, pa tudi zavest, da je Jugoslavija naša skupna domovina, ki nam edina more zagotoviti mirno življenje in vsestranski napredek. Mladenci, ki se bodo vzgajali v tej šoli, se bodo zlasti učili tudi umnega gospodarstva, pravičnega in uspešnega obdelovanja zemlje, da vam bo zemlja boljše rodila in da bodo njeni sadovi lepši in več vredni.

Kar tiče javnih del v Slovenski krajini bi vas opozoril, da se gradi v Petanjcih čez Muro nov veličasten most, ki bo stal banovino približno 5 milijonov dinarjev. Gradimo ta most, da tudi na zunanji pokažemo čim tesnejšo povezanost Slovenske krajine z ostalim slovenskim ozemljem, da tudi na zunanji damo poudarka svoji trdni volji, da je Slovenska krajina končno veljavno in neločljivo združena s Slovenijo.

Vaša reka Mura ima v veliki meri značaj hudournika. Škoda, ki jo je samo letošnje pomlad napravila na poljih in travnikih ter po vaših naseljih, je ogromna. Regulacija Mure je za Slovensko krajino eno najvažnejših in najnujnejših vprašanj. Banovina mora leto za leto žrtvovati ogromno denarja, samo da deloma prepreči še večjo škodo, da Muro vsaj kolikor toliko zadržuje v njeni dosedanj strugi. Samo v letošnjem proračunskem letu znašajo v ta namen predvideni krediti 585 tisoč dinarjev. Zavedam pa se, da s tem denarjem, četudi je znesek primeroma velik, ni mogoče doseči trajne ureditve Mure in trajno preprečiti, da ne bi povzročala ob neurjih ogromne škode. Ako se hočemo lotiti tega vprašanja uspešno, je za to treba v velikem obsegu začeti z regulacijskimi deli. In v prijetnem položaju sem, da vam morem danes s tega mesta objaviti, da je v šestletnem programu javnih del, ki se imajo izvršiti iz štiri milijardnega državnega posojila in iz melioracijskega fonda, določenih 4.560.000 din za regulacijska dela na Muri v naši banovini. Temu znesku je priložen še znesek 788 tisoč, ki ga bo morala v isti namen prispevati iz svojih sredstev banovina in enak znesek 788 tisoč, kolikor bodo morali prispevati k tem delom interesi. Potem takem je v šestletnem programu javnih del določenih za samo regulacijo Mure v naši banovini 6.126.000 dinarjev.

Razen tega pa je za melioracijska dela v območju Vodne zadruge v Dolnji Lendavi v šestletnem programu javnih del določenih 5.373.684,22 dinarjev in sicer tako, da se ima v ta namen porabiti iz 4 milijardnega državnega posojila znesek 1 milijon din, iz melioracijskega fonda 3 milij. banovina ima v ta namen prispevati iz svojih sredstev znesek 686.842,11 din in interesi enak znesek kakor banovina.

Iz teh podatkov, ki sem vam jih raznozar razložil, razvidite, da se tako banovina kakor tudi

država mnogo briga za Slovensko krajino in da ji hoče tako banovina kakor država dati vse ono, kar ji je za uspešen gospodarski in kulturni napredek neobhodno potrebno. Naj v tej zvezi še omenim, da je v teku akcija, da dobi Slovenska

krajina v Murski Soboti popolnoma novo in vsem zahtevam današnjega časa ustrezajočo veliko moderno bolnišnico. Upam, da moj optimizem ni prevelik in neupravičljiv in da mi bo že v bližnjem času mogoče začeti z gradnjo te prepotrebne zdravstvene ustanove. Z zgraditvijo nove, moderne urejene bolnišnice, bo banovina doprinesla nov in močan dokaz, da so ji potrebe Slovenske krajine prav tako pri srcu kakor potrebe kateregakoli dela slovenske domovine. Na ta način pa bodo dosegli, da se bo prebivalstvo Slovenske krajine v višji meri zavedalo svoje pripadnosti k naši slovenski narodni in k naši jugoslovanski državni skupnosti in da bodo postale veze, ki naj nas medsebojno vežejo, čim tesnejše in čim priručnejše ter da nas bo vse brez izjeme navdajala želja, naj bi napredovala in procvitala cela naša slovenska in jugoslovanska domovina.

**En sam dinar
Vam lahko včasih reši vse imetje**

— Če porabite ob pravem času en dinar več, da si ohranite nekaj tako dragocenega kot je Vaše perilo. Ne varčujte pri milu, ker samo izdatno in blago milo temeljito odpravi nesnago in varuje Vaše dragoceno perilo.

**SCHICHT^{ovo}
TERPENTINOV
MILO**

pere bleščeče belo

Prosvetni dom na Primskovem blagoslovljen

Kranj, 12. septembra.

Komaj dobre četrte ure je Primskovo oddaljeno od mesta Kranja, vendar je hotelo imeti svoj Prosvetni dom, v katerem se bo njena mladina zbirala, umsko izobraževala in telesno krepila. S svojimi žulji, s težkimi denarnimi žrtvami, brez vsake državne podpore so zgradili prebivalci Primskovega ta dom, zgradili so ga z veseljem do katoliške prosvete in iz ljubezni do mladine.

Včerajšnja nedelja je bila za Primskovo lep in pomemben praznik. Bog je naklonil slovesnosti krasen jesenski dan. Okrog dveh popoldne se je razvil od gostilne Gražar pester sprevod, na čigar čelu je nosil gorenjski fant v narodni noši zastavo Prosvetnega društva iz Kranja. Za zastavo so stopala dekleta, oblečena v narodni noši — okrog 30 jih je bilo — za njimi je igrala tržiška godba. Fantje v krojih so nosili tri zastave okoliških Prosvetnih društev, za temi pa je bila dolga vrsta slovenskih fantov in deklet v krojih. Nič manj lepo ni bilo pogledati naše najmlajše, ki so kakor starejši korakali in živahno vzklikali kraljevskemu domu, domovini in slovenskemu voditelju. Pozornost gledalcev so vzbudili tudi zastopniki gasilske čete iz Primskovega in dečki-naraščajniki gasilske čete. Živahni in dolgi sprevod je krenil po vasi do cerkve, kjer ga je pozdravila številna zbrana množica. Ljudje so se nato stisnili v cerkev k popoldanski službi božji, zatem pa v sprevedu odkorakali k novemu Prosvetnemu domu.

Prosvetna slavnost v Tomišlju

Tomišlj, 12. septembra.

Danes smo imeli v Tomišlju prosvetno slavnost, ki je v vsakem pogledu zelo dobro uspela. Slavnost je bila pod pokroviteljstvom ministra dr. Mihe Kreka, ki se pa prireditve ni mogel udeležiti, ker je bil nujno zadržan. Že zgodaj zjutraj se je zbralo v Brestu zelo veliko ljudi, zlasti fantov in deklet v krojih ter narodnih noš. Vsa ta pisana množica se je zvrstila v alikovit sprevod, ki se je pomikal skozi vas proti cerkvi.

Sveto mašo je imel kanonik g. dr. Zerjav, ki je imel ob tej priložnosti lep cerkveni govor. Po sv. maši pa se je začela zborovanje, s katerega so bile odposlane vdanoostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II., princu Pavlu in drugim članom kraljevske hiše ter vdanoostne brzojavke gg. ministrom dr. Korošcu in dr. Kreku ter banu dr. Natlačenu in prevz. škofu dr. Rožmanu. Nato je govoril g. Peršuh iz Ljubljane in g. Jevnikar v imenu ljubljanskega okrožja ZFO.

Popoldne pa je bil na Šiškarjevem vrtu telovadni nastop, ki je prav lepo uspel, h čemur so posebno pripomogli odlični barjanski in izjanski odseki. Pri vsaj prireditvi je igrala salezijska godba, kar je slovesnost zelo poživilo. Ljudi, ki

Slovesnost blagoslovitve je opravil kranjski g. dekan Matija Škerbec ob asistenci g. župnika Alojzija Pečka in kaplana g. Joža Vovka, zapel pa je kranjski pevski zbor pod vodstvom gosp. Cirila Mohorja lepo pesem.

Slavnostni govornik g. dekan Matija Škerbec se je lepo zahvalil vsem, ki so pomagali pri gradnji Prosvetnega doma, predvsem gosp. Likozarju, trgovcu iz Kranja, in gosp. Grudnu, trgovcu iz Primskovega, ki sta posebno veliko pripomogla k gradnji. Pozdravil je navzočega okrajnega podnačelnika g. Lojka in se mu zahvalil za udeležbo, posebej pa je omenil tudi navzočnost zastopnikov Gasilske čete in izrazil željo, da naj bi Prosvetno društvo in Gasilska četa skupno delovali za srčno omiko prebivalcev Primskovega. V res lepem govoru je gosp. dekan položil na srce primskovski mladini, naj zvesto ohranja vero v Boga in naj bo disciplinirana in borbeno.

Sledil je telovadni nastop primskovske katoliške mladine. Pri tem nastopu je hotela pokazati mladina, da se je tudi doslej, četudi ni imela svojega doma, udeleževala. Pri orodni telovadbi so nastopili tudi člani FO odseka iz Kranja in iz Tržiča ter pokazali nekaj lepih in težkih vaj. Ves čas prireditve je igrala tržiška godba.

Popoldanski nastop so počastili poleg že zgoraj omenjenih obč. svetnik g. Franc Gorjanc, g. Joško Zabret iz Britofa pri Kranju, g. Karl Ham iz Kranja z družinami. Po telovadbi je bila prijetna zabava.

jih je bilo že opaldne okrog dva tisoč, se jih je pri popoldanskem nastopu nabralo še mnogo več in veli so s tabora odhajali z najlepšimi vtiski.

O potresu na Dolenjskem

Škocijan pri Mokronogu, 10. septembra.

V petek, dne 9. septembra ob 8.15 zvečer je prišel od severovzhoda močan potresni sunek z močnim podzemeljskim bobnenjem, kakršnega ni bilo pri nas že več desetletij. Panika je bila tolikšna, da so ljudje v strahu zapustili stanovanje in zbežali na prosto.

Potres je zapustil na več hišah kakor tudi na farni cerkvi precejšnje razpoke v zidu. Na nekaterih hišah so se pa podrli tudi dimniki. Dolgo v noč so še čakali ljudje na prostem v strahu, da se še ponovi, pa k sreči je potres opravil s prvim sunkom svoje delo.

— Pri lenivosti črevesa, kataru v črevih, obolenju skrajnega črevesa, odstranjuje naravna »Franz-Josefova« grenka voda zoprtje spodnjih organov dobro in naglo. Mnogoletne izkušnje uče, da redna poraba »Franz-Josefove« vode izbornu urejuje funkcije črev.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

Z narodnega tabora Slov. krajine

V Črensovc v Prekmurje bi moral priti preteklo nedeljo, kdor hoče videti, kakšni so naši slovenski narodni tabori. Kar se je tu zbralo v nedeljo okrog našega narodnega voditelja dr. Korošca, predstavlja v resnici narod Slovenske krajine, kakor živi in trpi na rodni zemlji, njegovo samega zdravja kipečo mladino in njegovo izobraženstvo, ki na kulturnem polju deluje med našimi Prekmurci, ali najbogatejšo pestrost je dalo taboru od preprosto delovno ljudstvo, brez katerega ljudskih taborov ni mogoče prirediti. Prvič smo videli prebujeno zanimanje za prekmursko slovensko narodno nošo, poživitev zanimanja za to, kar je domačega in vkorenjenega in samozvest ljudstva, ki se te svoje svojskosti ne sramuje, ampak jo celo s ponosom poudarja.

Ogromen in živo pester je bil sprevod osemstisočev, še ponosnejši je bil tabor množice, ki so jih cenili nad 15.000. Moramo pomisliti, da je bil narodni tabor v navadni kmečki vasi in ne v kakem večjem mestu, kjer že domače prebivalstvo predstavlja veliko množico. Mnogi so prihiteli prav od madžarske meje, mnogi tudi iz murskega polja in od Radgone. Bil je to veličastno lep dan, novo zmagovalstvo našega voditelja dr. A. Korošca in nova plamenčasta prisega zvestobe obmejne slovenskega prebivalstva materi Sloveniji in jugoslovanski državi.

Sliki nam kaže: pogled na del množice med zborovanjem in druga prekmurske narodne noše v sprevedu.

Angleški poslanik v Berlinu, sir Neville Henderson, je eden najvažnejših mož, ki v teh dneh odločajo o usodi sveta.

Ne more počasi hoditi

Splošno si predstavljamo, da so angleški diplomati mirni, častitljivi gospodje in da govorijo počasi in preudarno: vse to pa prav nič ne spada k siru Nevillu Hendersonu. Njegova hoja je urna, zmeraj je za nekaj korakov pred svojimi spremljevalci. Ko je nedavno šel z ministrske seje z lordom Halifaxom čez londonsko cesto, tedaj ga je angleški zunanji minister, ki ima precej daljše noge kot poslanik, komaj komaj dohajal. Vendar bi se motili, če bi mislili, da je sir Henderson nepremišljenega, prenaprtega ravnanja. V svoji 35-letni diplomatski službeni dobi se je naučil, da počasi sklepa in svoje mnenje večkrat premisli, preden se oglasi k besedi. Njegova pot, ki ga je vodila po vseh državah Evrope in tudi na Daljni Vzhod, je, po njegovih besedah, tlakovana z domisljicami v vseh svetovnih jezikih. Iz Rima si je vzel na pol geslo: »Chi va piano, va sano« (Počasi daleč prideš), češ, da je to izjema, ki potrjuje pravilo... Iz Japonske je prinesel več smehljaj na obrazu, ki more vse zakriti; iz Carigrada — fatalistično zaupanje v kismet (usodo); iz Srbije — optimizem, ki vidi tudi v največjem trpljenju boljše prihodnost; iz Rusije vero, da se noben narod ne da večno zaslužiti... »In iz Nemčije?« — »Tega vam še ne morem povedati,« je smehljaje se odvrnil na to vprašanje.

Spomini na Eton

Če pripoveduje ta srednjeveliki, elegantni gospod živih oči in gojenih brk na oddihu na lovu ali ribolovu o svojem življenju, tedaj se najraje spominja dogodkov iz dijaških let. Henderson je sin podoželskih plemičev, ki so svoje sinove zmeraj pošiljali na velike univerze v Oxford, Cambridge ali Eton, kjer ni samo šola, marveč jih poučujejo v vseh viteških čednostih. Kakor obiskujejo angleški kralji kolegije in so v družbi angleških plemičev, prav tako ni nobenih izjem v življenju za sinove lordov; prav tako jih postavijo v vrste po vojaško urejenih dijaških skupin in so najprej »vajenci« in potem polagoma napredujejo. Tako je prebil svojo mladost tudi Henderson v Etonu, ki je najbolj znano univerzitetno mesto v Angliji, in se je že ondi izkazal s svojo posebno diplomatsko darovitostjo. Telesno pa se je odlikoval z izredno gibčnostjo in urnostjo.

»Pripravnik« v zunanjem ministrstvu

Neznansko urno je dokončal svoje študije in je opravil izpite v najhitrejšem času, kolikor je sploh mogoče, da je nato vstopil v Foreign Office, angleško zunanje ministrstvo, kot pripravnik. Ze stari Chamberlain je postal pozoren na mladega Hendersona in mu je bil naklonjen. Ze leta 1905 je prišel k poslaništvu v Petrograd. Ko je stopal s kolodvora, je zašel v poulično bitko; revolucija je bila izbruhnila. Ves prevzet, neustrašen in v zanimanju za stvar, je ostal na cesti. Tedaj je bil prvokrat izven Anglije in prvokrat mu je šlo

Sir Neville Henderson

moderen diplomat stare šole

k sreči vprašanje zatiranega ljudstva. Malo angleških diplomatov je na svetu, ki bi se bili bolj vneto bavili z zgodovino revolucij, kot se je Henderson. Čez tri leta je službeno odšel k sovražnikom Rusije, na Japonsko. Zunanje ministrstvo je postalo pozorno na mladega diplomata, cenili so ga in opazovali njegov razvoj.

Henderson in evropski problemi

»V Tokiu sem se pričel smehljati,« je Henderson večkrat povedal. S tem je mislil na tisti nasmehek Japoncev, ki zakrije vsakršno razburjenje, vsakršen notranji občutek. Z Japonske je prišel v Evropo. Njegov poklic ga je vodil križem krašem, s tega dvora na drugega. Iz Rima je odšel v Carigrad, kjer je bil priča padcu sultanov. V svetovni vojni je doživel v Belgradu najhujšo bedo hrabrega srbskega naroda, pri čemer je doživel največje trenutke svojega življenja, kakor sam omenja. V Parizu je dejal Pašiču: »Vaš narod me je naučil, kako je treba prenašati bridko usodo. Srbija mi je pokazala veličino in plemenitost duše. In veseli me, da je svetovna zgodovina pravičnata«.

Henderson zasebno

Henderson je, kakor ministrski predsednik Chamberlain, prijatelj ribjega lova. Najbolj pomenen pa je na to, če se more udeležiti velikih

tekem v Franciji, kjer so vsako leto tekme ribolovcev, in če dobi kako nagrado. Tudi lov mu je priljubljen in golf. Najraje bere knjige o lovu in ribolovu. Ko so ga nekoč vprašali, katera knjiga mu je izpod peresa takega diplomata najljubša, je dejal: »Najboljša knjiga diplomata, kar jih poznam, je »Veseljje ribolovca«, ki jo je spisal sir Edvard Grey.«

Pot v Berlin

Po svetovni vojni je služboval v Južni Ameriki. V Buenos Airesu so jako cenili Hendersona, prav tak v Paragvaju. Ze v južnoameriških državah je postal pozoren na Nemčijo in na propagando narodnih socialistov v inozemstvu. In ko so ga vprašali, ali bi šel v Berlin, ki je najbolj pereča točka najnovejše zgodovine in žarišče svetovne politike poslednjih let, se ni Henderson niti malo obotavljal. Bistrih oči, brez vsakršnih iluzij glede na težkoče svoje naloge, se je odpravil v Hitlerjevo glavno mesto. Njegovo prikupljivo, a odločno vedenje je bilo kmalu dokaz, da je pravi mož na pravem mestu. Po njegovi zamisli je prišlo že več angleških politikov in delegacij na obisk v Nemčijo. Zmeraj je bil pristaš miru, dasi dobro vidi, kako je to delo težavno. Vendar mirno zapu v bližnjo in daljno bodočnost.

Lord Runciman in njegovi sodelavci.

Prvi posnetek lorda Runcimana pri seji s svojimi pomočniki. Od leve: Mr. Geoffrey, lord Runciman, mr. F. Ashton-Gwatkin in mr. Jan Henderson. Stojč (od leve): mr. D. Stephens in mr. R. J. Stopford.

„Lep je moj poklic in lepa je moja naloga“ (Štirideset let na kraljevskem prestolu)

V prvih dneh tega meseca se je mogla nizozemska kraljica vnovič prepričati, kako ji njeni državljani ljubijo in spoštujejo. Dne 6. septembra je poteklo 40 let, odkar je postala kraljica Holandske. To je malokdaj dodeljeno kaki kronani glavi, še manj, da se prebivalstvo zares iz srca veseli štiridesetletnice in je z dušo zbrano pri slovesnostih. Zatorej so priredili veliko vojaško pa-

rado, največjo v zgodovini Holandske, in razstave v čast vladarici, in veličastno parado brodovja in še poseben film: »Štirideset let«. Iz daljnega Vzhoda, z otokov začimb in rjavih, krotkih ljudi z bližine ravnika so prišli sultani, da počastijo gospodarico. Kresovi so veselo plapolali vzdolž obale noter do velikih mest, in nikjer niso bili brez žarometov, veselice, razsvetljav, konjskih dirk in športnih prireditev vseh vrst in koncertov in plesov. Holandija je bila v teh prazničnih dneh kakor velika družina, ki izkazuje svoji gospodarici, deželni materi, zahvalo, vdanost in veselje.

Kar je vladarica dejala, ko je pred 40 leti kot 18-letna nastopila na prestol, to je kot kraljica tudi uresničila. Takrat je govorila o svoji želji, da bi vladala tako, kakor to pričakuje ljudstvo od vladarice iz rodu Oranjev, da bo spoštovala ustavo in ljubila zastavo in ime Holandije. Ko je bila v cerkvi »Nieuwe Kerk« v Amsterdamu zaprisežena, je rekla: »Lep je moj poklic in lepa je moja naloga. Majhno je število nizozemskega ljudstva, a njegova moč in značaj sta velika. Oranjski rod ne more nikoli, prav nikoli zadosti storiti za Nizozemsko.«

Ta Nizozemska, ki ima dandanes 8 milijonov ljudi, ima kolonije, ki materino deželo glede na število ljudi prekašajo šest- do sedemkrat. Te kolonije niso prav nič na robu velike svetovne politike, in veliko blagostanje Nizozemske v precejšnji meri temelji na njih. Kolonije so vir nje-nega bogastva, a zano so tudi predmet večnih skrbi, in samo jako modra, spretna politika jih more ohranjati in tako vladati, da je zmeraj ravnovesje med vladajočimi in vladanimi.

Kraljica Viljemina pač ni velikokrat dejansko posegla v politiko svoje države. Nizozemska ustava ji ne dovoljuje velikih pravic. A kdor bi sklepal po zgledu angleške kraljice Viktorije, ki je vladala šestdeset let in da je bila ves čas vladarica v polnem pomenu besede, bo razumel, kaj je bila kraljica Viljemina v 40 letih svoji državi: Nizozemske se v tem desetletju pretresov, ki so zadeli skoraj vse evropske države, ni dotaknila nobena kriza.

Ta kraljica je začela vladati z zaupanjem v Boga, ki ga je prosila pomoči, da bi mogla izvrševati svoje dolžnosti. Pristna, globoka vera je bistvena poteza te vladarice. Vsakdo vé, da gre večkrat v malo vaško cerkvico v Apeldoornu, da ondi med preprostimi ljudmi pobožno molli. Ze zgodaj je razumela, da je ta doba v znamenju močne, socialne poteze. Med veliko svetovno vojno se je na vso moč upirala, da bi dovolila, da bi se njena država vmešala v vojne vihere. Na seji ministrskega sveta je dejala: »Z vojno ne bomo ničesar pridobili, pač pa lahko vse izgubimo. Rajši se odpovem prestolu, kakor da bi podpisala vstop v vojno.«

Lolandski, ki se že več kot 100 let ni vojskovala, je dodeljena, da doživlja vprav pod vojno svojih kraljic dobo zadovoljstva, gospodarskega in socialnega miru, notranjega ravnovesja in vedno večjega blagostanja. Tega se Nizozemci dobro zavedajo in so zato v teh septembrskih dneh hvaležnega srca priredili v čast 40-letnemu vladanju slovesnost, ki je sodelovalo vse ljudstvo pri njej. Zakaj, tej kraljici morejo s pravico priznati, da jim je skozi 40 let dovolila tako živeti, kakor jim je bilo všeč, kakršno je življenje po holandskem načinu.

Voditelj irske republike na poti v Ženevo. De Valera s soprogo, ko odhajata iz Londona.

Med diplomati

Sir Neville Henderson, ki v Berlinu zastopa Anglijo, ni prav nič gostobeseden v pogovoru z nem. zunanjim ministrom Ribbentropom. Pa tudi Ribbentrop nima nič preveč besed za Hendersona. Navzlic temu sta se morala ta dva v poslednjih dneh zaradi hude krize evropskega miru večkrat pogovarjati drug z drugim. Pri tem pa, kakor poroča list »News Review«, niso bile njiju besede preveč izbrane. Ko se na nekem takem sestanku na noben način nista mogla zediniti, in sir Neville Henderson niti malo ni bil voljan svojemu sobesedniku kaj popustiti, je minister Ribbentrop vzkliknil: »Vaša Anglija je zgoraj vsa preplavljena z Judi.« — »Toda — gentlemani jo vladajo,« je odvrnil Henderson.

Konrad Henlein v Nürnbergu.

Slika z glavne tribune na nürnberškem zborovanju 1938. Od leve: Konrad Henlein, vodja sudetskih Nemcev; Baldur von Schirach, vodja mladinskih organizacij; Gauleiter Frankens; J. Streicher in Wagner.

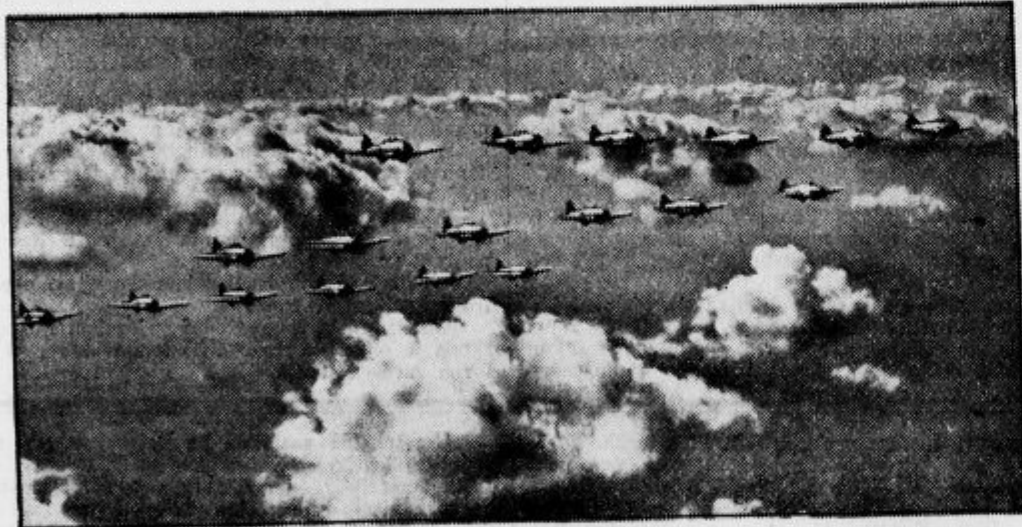
Umor zaradi znamke

Iz Birminghama poročajo: W. Y. Shuffelburne, ki je znan v angleških filatelističnih krogih, je bil v svojem stanovanju umorjen. Osumili so umora nekega drugega zbiralca znamk, nekega Sheeneja, ki so ga večkrat videli v umorjenčevi družbi in ki je bil baje njegov prijatelj. Ko so Sheenea prišli, da je početka tajil zločin, nato pa je le priznal, da je umoril svojega prijatelja zato, da bi si prilastil neko posebno znamko iz njegove zbirke, in sicer neko staro hannoversko znamko, ki ima napako v tisku in ki je jako dragocena. Pohlep po tej znamki je bil tako strasten, da ga je celo v sanjah preganjal.

»Pariz«

Videti je bolj nevarno, kot je v resnici. Pa je vsa stvar odvisna samo od spretnosti.

Matančnost v zraku bi bilo pač težko bolje pokazati ko s temle poletom 18 ameriških enosedežnih lovskih letal, ki letijo v Cleveland na narodne letalske dirke.

Plinske maske za konje so prvokrat uporabljali na velikih protiletalskih vajah v Stockholmu.

Vsestranski napredek Slovenske krajine v 20 letih

Govor bana g. dr. Natlačena na veličastnem slovenskem taboru v Črensovcih

Dragi Slovenci! Drage Slovenke!

Vaša ožja domovina Slovenska krajina elavi danes 20 letnico svojega osvobođenja, 20 letnico, odkar so se ti vaši kraji rešili izpod tuje oblasti, odkar ste se osvobodili tujega jarma in zadihali svobodo, odkar se je Slovenska krajina združila z ostalim slovenskim ozemljem.

Prav je, da se ob 20 letnici spominjate dogodkov, ki so odločilno vplivali na nadaljnjo usodo Slovenske krajine. S hvaležnostjo se moramo vsi, ves slovenski narod, spominjati ob tej priložnosti onih slovenskih junakov, ki so s tveganjem svojega lastnega življenja pripomogli, da so bili ti lepi kraji, na katerih živi že trinajststo let slovensko ljudstvo, osvobodjeni izpod tuje oblasti in priključeni Sloveniji. Čut hvaležnosti pa nas mora ob praznovanju tega jubileja navdajati do vseh onih slovenskih rodoljubov, ki so z neusahljivo in nezlomljivo ljubeznijo do ljudstva, iz katerega so izšli, gojili med tem svojim ljudstvom ljubezen do materinega jezika in zavest pripadnosti k slovenski narodni skupnosti ter na ta način pripomogli, da je ta krajina kljub vsem naporom tujca, da bi jo raznarodil, ostala ne samo po imenu, marveč tudi dejansko slovenska.

Prav pa tudi storimo, ako ob tej priliki pregleđamo, kako je Slovenska krajina teh 20 let živela in se razvijala in kaj ji je priključitev k slovenskemu ozemlju in državi Jugoslaviji dobrega prinesla.

Na prosvetnem polju je Slovenska krajina v teh letih lepo napredovala. To nam dokazujejo statistični podatki, iz katerih razvidimo, da se je število oddelkov na ljudskih šolah v obeh okrajih Slovenske krajine od leta 1919 do letos pomnožilo od 164 na 312, da znaša prirastek torej nič manj kakor 148 oddelkov.

Se ugodnejšo sliko nam kaže število učitelstva, ki ga je bilo v teh krajih leta 1919 — 141 — in ki je zrastle do letošnjega leta na 317, tako da znaša prirastek 176.

Pri tem ne smemo prezreti, da je Slovenska krajina dobila šole v svoji novi nacionalni državi Jugoslaviji slovensko šolo, kjer se vaša mladina uči v svojem materinem jeziku in vzgaja v narodnem slovenskem in jugoslovanskem duhu.

Šole Jugoslavija vam je dala prvo srednjo šolo, najprej nižjo, zadnji čas pa popolno gimnazijo, ki omogoča vaši nadarjeni mladini pot do višje izobrazbe in do inteligentnih poklicev.

Ko govorim o napredku, ki ga je bila Slovenska krajina deležna na prosvetnem polju, tudi ne smemo prezreti prosvetne organizacije, ki ste si jo mogli ustvariti šele v svobodni Jugoslaviji.

Kar tiče materialne kulture, bi vas opozoril, da ste potom agrarne reforme dobili v svojo last zemljo, ki je bila prej graščinska. Izvedlo se je načelo, ki ga je postavil ob ustanovitvi Jugoslavije naš blagopokojni kralj Aleksander I., da naj pripade zemlja tistemu, ki jo obdeluje.

Ko že govorim o kmečki zemlji, naj obrnem vašo pozornost na kmetijsko šolo, ki vam jo je naša banovina ustanovila in zgradila v Rakičanu. Preba je bilo veliko žrtev za to šolo, toda zavedam se, da žrtve za naraščaj naroda, za njegovo

mladino niso nikdar prevelike, kajti kakor bomo svoj mladi rod izobrazili in vzgojili, takšna bo bodočnost našega naroda. In namen banovinske kmetijske šole v Rakičanu je, da vzgoji cvet vaših kmečkih sinov, ki bodo čez nekaj let gospodarji in družinski očetje na vaših domovih, v postene fante, ki bodo ljubili svojo rodno zemljo, ki bodo svojo rodno zemljo z ljubeznijo obdelovali in jo gojili, ki bodo dalje ohranili v Slovenski krajini jezik materni in narodno zavest, pa tudi zavest, da je Jugoslavija naša skupna domovina, ki nam edina more zagotoviti mirno življenje in vsestranski napredek. Mladenci, ki se bodo vzgajali v tej šoli, se bodo zlasti učili tudi umnega gospodarstva, pravičnega in uspešnega obdelovanja zemlje, da vam bo zemlja boljše rodila in da bodo njeni sadovi lepši in več vredni.

Kar tiče javnih del v Slovenski krajini bi vas opozoril, da se gradi v Petanjcih čez Muro nov veličasten most, ki bo stal banovino približno 5 milijonov dinarjev. Gradimo ta most, da tudi na zunanji pokažemo čim tesnejšo povezanost Slovenske krajine z ostalim slovenskim ozemljem, da tudi na zunanji damo poudarka svoji trdni volji, da je Slovenska krajina končno veljavno in neločljivo združena s Slovenijo.

Vaša reka Mura ima v veliki meri značaj hudournika. Škoda, ki jo je samo letošnje pomlad napravila na poljih in travnikih ter po vaših naseljih, je ogromna. Regulacija Mure je za Slovensko krajino eno najvažnejših in najnujnejših vprašanj. Banovina mora leto za leto žrtvovati ogromno denarja, samo da deloma prepreči še večjo škodo, da Muro vsaj kolikor toliko zadržuje v njeni dosednji strugi. Samo v letošnjem proračunskem letu znašajo v ta namen predvideni krediti 585 tisoč dinarjev. Zavedam pa se, da s tem denarjem, četudi je znesek primeroma velik, ni mogoče doseči trajne ureditve Mure in trajno preprečiti, da ne bi povzročala ob neurjih ogromne škode. Ako se hočemo lotiti tega vprašanja uspešno, je za to treba v velikem obsegu začeti z regulacijskimi deli. In v prijetnem položaju sem, da vam morem danes s tega mesta objaviti, da je v šestletnem programu javnih del, ki se imajo izvršiti iz štiri milijardnega državnega posojila in iz melioracijskega fonda, določenih 4.500.000 din za regulacijska dela na Muri v naši banovini. Temu znesku je priložen še znesek 783 tisoč, ki ga bo morala v isti namen prispevati iz svojih sredstev banovina in enak znesek 783 tisoč, kolikor bodo morali prispevati k tem delom interesenti. Potem takem je v šestletnem programu javnih del določenih za samo regulacijo Mure v naši banovini 6.126.000 dinarjev.

Razen tega pa je za melioracijska dela v območju Vodne zadruge v Dolnji Lendavi v šestletnem programu javnih del določenih 5.373.684,22 dinarjev in sicer tako, da se ima v ta namen porabiti iz 4 milijardnega državnega posojila znesek 1 milijon din, iz melioracijskega fonda 3 milij., banovina ima v ta namen prispevati iz svojih sredstev znesek 686.842,11 din in interesenti enak znesek kakor banovina.

Iz teh podatkov, ki sem vam jih raznokar razložil, razvidite, da se tako banovina kakor tudi

država mnogo briga za Slovensko krajino in da ji hoče tako banovina kakor država dati vse ono, kar ji je za uspešen gospodarski in kulturni napredek neobhodno potrebno. Naj v tej zvezi še omenim, da je v teku akcija, da dobi Slovenska

krajina v Murski Soboti popolnoma novo in vsem zahtevam današnjega časa ustrezajočo veliko moderno bolnišnico. Upam, da moj optimizem ni prevelik in neupravičljiv in da mi bo že v bližnjem času mogoče začeti z gradnjo te prepotrebne zdravstvene ustanove. Z zgraditvijo nove, moderne urejene bolnišnice, bo banovina doprinesla nov in močan dokaz, da so ji potrebe Slovenske krajine prav tako pri srcu kakor potrebe katerekoli dela slovenske domovine. Na ta način pa bodo dosegli, da se bo prebivalstvo Slovenske krajine v višji meri zavedalo svoje pripadnosti k naši slovenski narodni in k naši jugoslovanski državni skupnosti in da bodo postale veze, ki naj nas medsebojno vežejo, čim tesnejše in čim prirnejše ter da nas bo vse brez izjeme navdajala želja, naj bi napredovala in procvitala cela naša slovenska in jugoslovanska domovina.

En sam dinar
Vam lahko včasih reši vse imetje

— Če porabite ob pravem času en dinar več, da si ohranite nekaj tako dragocenega kot je Vaše perilo. Ne varčujte pri milu, ker samo izdatno in blago milo temeljito odpravi nesnago in varuje Vaše dragoceno perilo.

**SCHICHT^{ovo}
TERPENTINOV
MILO**

pere bleščeče belo

Z narodnega tabora Slov. krajine

V Črensovce v Prekmurje bi moral priti preteklo nedeljo, kdor hoče videti, kakšni so naši slovenski narodni tabori. Kar se je tu zbralo v nedeljo okrog našega narodnega voditelja dr. Korosca, predstavljala v resnici narod Slovenske krajine, kakor živi in trpi na rodni zemlji, njegovo samega zdravja kipečo mladino in njegovo izobraženstvo, ki na kulturnem polju deluje med našimi Prekmurci, ali najbogatejšo pestrost je dalo taboru o preprosto delovno ljudstvo, brez katerega ljudskih taborov ni mogoče prirediti. Prvič smo videli prebujeno zanimanje za prekmursko slovensko narodno nošo, poživitev zanimanja za to, kar je domačega in vkoreninjenega in samozvest ljudstva, ki se te svoje svojosti ne sramuje, ampak jo celo s ponosom poudarja.

Ogromen in živo pester je bil sprevod osemstisočev, še ponosnejši je bil tabor množice, ki so jih cenili nad 15.000. Moramo pomisliti, da je bil narodni tabor v navadni kmečki vasi in ne v kakem večjem mestu, kjer že domače prebivalstvo predstavlja veliko množico. Mnogi so prihiteli prav od madžarske meje, mnogi tudi iz murskega polja in od Radgone. Bil je to veličastno lep dan, novo zmogostavlje našega voditelja dr. A. Korosca in nova plameneča prisega zvestobe obmejneja slovenskega prebivalstva materi Sloveniji in jugoslovanski državi.

Sliki nam kaže: pogled na del množice med zborovanjem in druža prekmurske narodne noše v sprevodu.

Prosvetni dom na Primskovem blagoslovljen

Kranj, 12. septembra.
Komaj dobre četrte ure je Primskovo oddaljeno od mesta Kranja, vendar je hotelo imeti svoj Prosvetni dom, v katerem se bo njena mladina zbirala, umsko izobraževala in telesno krepila. S svojimi žulji, s težkimi denarnimi žrtvami, brez vsake državne podpore so zgradili prebivalci Primskovega ta dom, zgradili so ga z veseljem do katoliške prosvete in iz ljubezni do mladine.

Včerajšnja nedelja je bila za Primskovo lep in pomemben praznik. Bog je naklonil slovesnosti krasen jesenski dan. Okrog dveh popoldne se je razvil od gostilne Gražar pester sprevod, na čigar čelu je nosil gorenski fant v narodni noši zastavo Prosvetnega društva iz Kranja. Za zastavo so stopala dekleta, oblečena v narodni noši — okrog 30 jih je bilo — za njimi je igrala tržiška godba. Fantje v krojih so nosili tri zastave okoliških Prosvetnih društev, za temi pa je bila dolga vrsta slovenskih fantov in deklet v krojih. Nič manj lepo ni bilo pogledati naše najmlajše, ki so kakor starejši korakali in živahno vzklikali kraljevskemu domu, domovini in slovenskemu voditelju. Pozornost gledalcev so vzbudili tudi zastopniki gasilske čete iz Primskovega in dečki-narajajniki gasilske čete. Živahni in dolgi sprevod je krenil po vasi do cerkve, kjer ga je pozdravila številna zbrana množica. Ljudje so se nato stisnili v cerkev k popoldanski službi božji, zatem pa v sprevodu odkorakali k novemu Prosvetnemu domu.

Prosvetna slavnost v Tomišlju

Tomišelj, 12. septembra.
Danes smo imeli v Tomišlju prosvetno slavnost, ki je v vsakem pogledu zelo dobro uspela. Slavnost je bila pod pokroviteljstvom ministra dr. Mihe Kreka, ki se pa pririditve ni mogel udeležiti, ker je bil nujna zadržan. Že zgodaj jutraj se je zbralo v Brestu zelo veliko ljudi, zlasti fantov in deklet v krojih ter narodnih noš. Vsa ta pisana množica se je zvrstila v slikovit sprevod, ki se je pomikal skozi vas proti cerkvi.

Sveto mašo je imel kanonik g. dr. Zerjav, ki je imel ob tej priložnosti lep cerkveni govor. Po sv. maši pa se je začela zborovanje, s katerega so bile odposlane vdanostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II., princu Pavlu in drugim članom kraljevske hiše ter vdanostne brzojavke gg. ministrov dr. Koroscu in dr. Kreku ter banu dr. Natlačenu in prevz. škofu dr. Rožmanu. Nato je govoril g. Peršuh iz Ljubljane in g. Jevnikar v imenu ljubljanskega okrožja ZFO.

Popoldne pa je bil na Šiškarjevem vrtu telovadni nastop, ki je prav lepo uspel, h čemur so posebno pripomogli odlični barjanski in izjanski oddelki. Pri vseh prireditvah je igrala salezijanska godba, kar je slovesnost zelo poživilo. Ljudi, ki

Slovesnost blagoslovitve je opravil kranjski g. dekan Matija Škerbec ob asistenci g. župnika Alojzija Pečka in kaplana g. Joža Vovka, zapel pa je kranjski pevski zbor pod vodstvom gosp. Cirila Mohorja lepo pesem.

Slavnostni govornik g. dekan Matija Škerbec se je lepo zahvalil vsem, ki so pomagali pri gradnji Prosvetnega doma, predvsem gosp. Likozarju, trgovcu iz Kranja, in gosp. Grudnu, trgovcu iz Primskovega, ki sta posebno veliko pripomogla k gradnji. Pozdravil je navzočega okrajnega podnačelnika g. Lojka in se mu zahvalil za udeležbo, posebej pa je omenil tudi navzočnost zastopnikov Gasilske čete in izrazil željo, da naj bi Prosvetno društvo in Gasilska četa skupno delovali za srčno omiko prebivalcev Primskovega. V res lepem govoru je gosp. dekan položil na srce primskovski mladini, naj zvesto ohranja vero v Boga in naj bo disciplinirana in borbena.

Sledil je telovadni nastop primskovske kateholičke mladine. Pri tem nastopu je hotela pokazati mladina, da se je tudi doslej, četudi ni imela svojega doma, udeleževala. Pri orodni telovadbi so nastopili tudi člani FO oddelka iz Kranja in iz Tržiča ter pokazali nekaj lepih in težkih vaj. Ves čas prireditve je igrala tržiška godba.

Popoldanski nastop so počastili poleg že zgoraj omenjenih obč. svetnik g. Franc Gorjanc, g. Joško Zabret iz Britofa pri Kranju, g. Karl Ham iz Kranja z družinami. Po telovadbi je bila prijetna zabava.

jih je bilo že opoldne okrog dva tisoč, se jih je pri popoldanskem nastopu nabralo še mnogo več in vsi so s tabora odhajali z najlepšimi vtiski.

O potresu na Dolenjskem

Škocijan pri Mokronogu, 10. septembra.

V petek, dne 9. septembra ob 8.15 zvečer je prišel od severovzhoda močan potresni sunek z močnim podzemeljskim bobnenjem, kakršnega ni bilo pri nas že več desetletij. Panika je bila tolikšna, da so ljudje v strahu zapustili stanovanje in zbežali na prosto.

Potres je zapustil na več hišah kakor tudi na farni cerkvi precejšnje razpoke v zidu. Na nekaterih hišah so se pa podrli tudi dimniki. Dolgo v noč so še čakali ljudje na prostem v strahu, da se še ponovi, pa k sreči je potres opravil s prvim sunkom svoje delo.

— Pri lenivosti črevesa, kataru v črevih, obolenju skrajnega črevesa, odstranjuje naravna »Franz-Josefova« grenka voda zoprtje spodnjih organov dobro in naglo. Mnogoletne izkušnje uče, da redna poraba »Franz-Josefove« vode izborna urejuje funkcije črev.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485. 25. V. 35.

